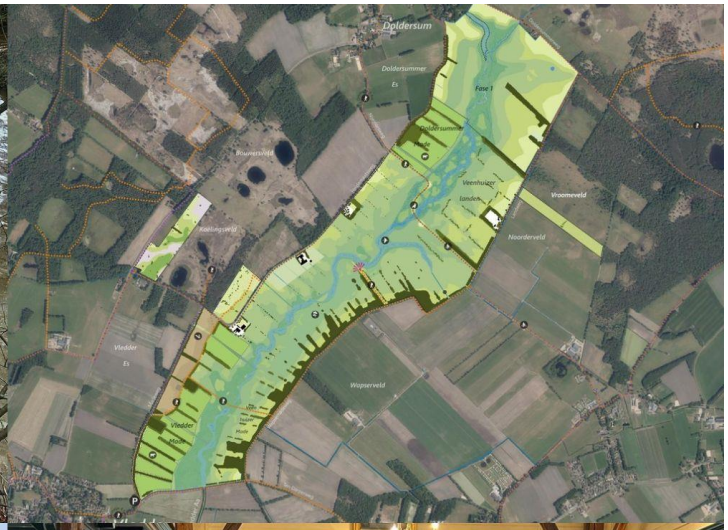

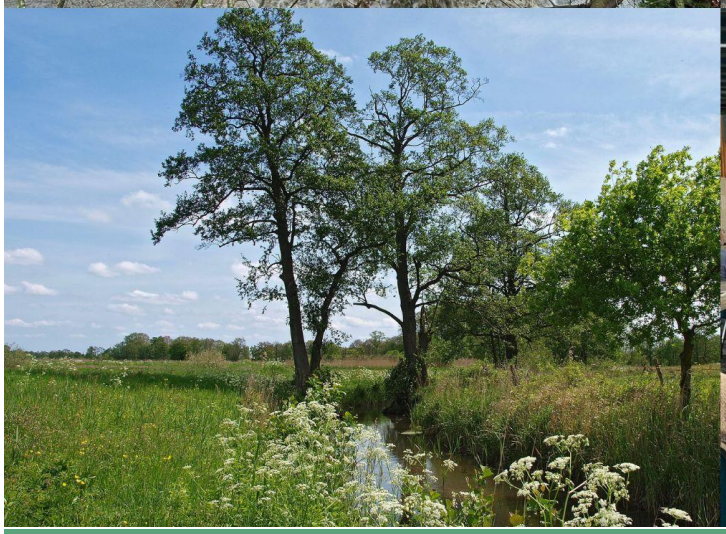

Prestatieovereenkomst 2024 Provincie Drenthe – Prolander

12 december 2023 I versie vastgesteld door GS op ... 2023 | auteur: Prolander

Prolander

provincie Drenthe

Prestatieovereenkomst 2024 Provincie Drenthe - Prolander

Opdrachtgever	De heer E. van Dijk, gedeputeerde Drenthe
Opdrachtnemer	Mevrouw E.M. van Everdingen, directeur Prolander

Voorwoord

Voor u ligt de Prestatieovereenkomst 2024 (PPO) tussen opdrachtgever provincie Drenthe en opdrachtnemer Prolander. In deze PPO leggen we vast welke activiteiten Prolander in 2024 zal ondernemen in het landelijk gebied in Drenthe met een doorkijk tot en met 2027.

Prolander werkt in opdracht van de provincie aan het Natuurnetwerk Nederland (NNN) in Drenthe. Deze opdracht wordt waar mogelijk gecombineerd met maatregelen uit de Kader Richtlijn water. In de afgelopen jaren is deze opdracht uitgebreid met extra activiteiten in het kader van het Programma Natuur. Hiermee willen het Rijk en de provincies de natuur de komende jaren verder versterken en verbeteren om de instandhoudingsdoelen uit de Europese Vogel- en Habitatrichtlijn te realiseren. Daarnaast hebben we de afgelopen jaren meegewerkt aan het herverkavelen van duizenden hectares landbouwgrond om de landbouwstructuur in Drenthe te verbeteren.

Sinds 2022 werkt de provincie aan het Drents Programma Landelijk Gebied (DPLG) als uitwerking van het Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG). Ook in 2024 zal Prolander met haar kennis over de gebieden, gebiedsprocessen, grond en uitvoering een bijdrage leveren aan dit programma. De onzekerheid rond dit programma is nu al van grote invloed op de processen in het landelijk gebied: hoe passen keuzes die we nu maken in de opgave die er straks ligt?

De effecten van het NPLG en het uitblijven van een Landbouwakkoord geven onzekerheid in de landbouwsector. Als Prolander proberen we in contact te blijven met boeren die plannen hebben voor verplaatsingen of bedrijfsbeëindiging. Als ze kansen zien voor innovatie ondersteunen we of verwijzen we door naar de provincie of andere partijen die kunnen helpen. Als Prolander zitten we vaak als eerste aan de keukentafel, denken we mee en proberen we oplossingen aan te dragen.

In al onze opgaves speelt de landbouw een belangrijke rol. Voor de realisatie van het NNN is vrijwilligheid de basis. Door kavelruilen en bedrijfsverplaatsingen kunnen we realisatie van NNN mogelijk maken en aantrekkelijke voorstellen bieden aan de landbouw. Onze jarenlange aanwezigheid geeft daarbij veel vertrouwen. Bij onze uitvoeringsprojecten kijken we ook naar de belangen van de landbouw. Zo kan hydrologisch systeemherstel ook bijdragen aan betere landbouwgrond en kunnen we met de inrichting van natuurgebieden ook werkzaamheden op landbouwkavels meenemen.

Belangrijkste uitgangspunt is dat we het samen doen. Er zijn vele gebruikers van het landelijk gebied. Prolander ontwikkelt en realiseert projecten samen met bewoners, gebruikers, eigenaren en andere belanghebbenden. Hierbij komen diverse, soms ook conflicterende belangen samen: van landbouw, voedselproductie en waterberging tot ruimte voor recreatie en natuurgebieden. We hebben oog en oor voor deze belangen en begrip voor de onzekerheden die dat met zich meebrengt. De kennis van Prolander over het landelijk gebied in Drenthe helpt hierbij: wij weten wat er speelt en kunnen hier rekening mee houden.

Naast de toenemende complexiteit van de opgaves zullen in 2024 de invoering van de Omgevingswet en een krappe arbeidsmarkt een grote rol spelen in het werk van Prolander. Dit speelt ook bij de organisaties waarmee we nauw samenwerken, zoals gemeentes, waterschappen en terreinbeherende organisaties. Net als in voorgaande jaren pakt Prolander de uitdagingen die dit met zich meebrengt met beide handen aan, waardoor we vol vertrouwen aan de slag zullen gaan in 2024!

Inhoudsopgave

1. Inleiding 5

2. Drenthe: de deelprogramma's en bundels 7

2.1. Deelprogramma Drentsche Aa 7

2.2. Deelprogramma Noordwest Drenthe 8

2.3. Deelprogramma Hunze 8

2.4. Deelprogramma Zuidwest Drenthe 8

2.5. Deelprogramma Oude Diep 9

2.6. Deelprogramma Bargerveen en Nieuwe Drostendiep 9

2.7. Bundel Natuur 9

2.8. Bundel Grond en kavelruil 10

2.9. Drents Programma Landelijk Gebied 11

2.10. Advisering en programmering 12

3. Doelstellingen en ambities 13

4. Arbeidsinzet 15

5. Financiering inrichting en grond 17

BIJLAGE 1: Resultaten en mijlpalen 2024 (via Prolander) 19

BIJLAGE 2: Contract-tekst 25

BIJLAGE 3: Kader en achtergrond 31

BIJLAGE 4a: Details provinciale boeking 33

BIJLAGE 4b: Details programma's 37

BIJLAGE 5: Opdrachtuitbreidingen 39

BIJLAGE 6: Inzet Prolander en budgetten 41

BIJLAGE 7: Mijlpalen t/m 2027, stand november 2023 43

1. Inleiding

In Drenthe werkt Prolander aan gebiedsontwikkeling vanuit de acht deelprogramma's van het Programma Natuurlijk Platteland (PNP), de Bundels Natuur en Grond (waaronder ook planmatige kavelruil valt). Binnen de deelprogramma's wordt nauw samengewerkt tussen de provinciale programmaleider en de projectleider van Prolander, inclusief de vele andere betrokkenen die actief zijn in de projecten.in beide organisaties en bij de gebiedspartners zoals terreinbeherende organisaties (TBO), LTO, waterschappen en gemeentes

Per deelprogramma worden concrete plannen opgesteld en prestaties vastgelegd over de inzet van uren en financiële middelen voor de opdrachten voor 2024, met een meerjarendoorkijk tot en met 2027. Om de natuur en het landelijk gebied verder te versterken en te verbeteren, zijn in aanvulling op het Programma Natuurlijk Platteland vanuit Uitvoeringsprogramma Natuur diverse activiteiten in uitvoering. De maatregelen variëren van hydrologisch onderzoek en systeemanalyses, versnellen van de grondopgave, tot planvormingsprocessen en kleine en grote uitvoeringsmaatregelen. De maatregelen vanuit het Uitvoeringsprogramma Natuur worden niet altijd expliciet benoemd, omdat deze vaak een integraal onderdeel vormen van de totale werkpakketten in de deelprogramma's.

Prolander speelt via de SKNL een belangrijke rol bij het realiseren van de natuurherstelmaatregelen, natuurbeheer en monitoring door aanvragen door particulieren te begeleiden voor de omvorming van landbouw naar natuur . SKNL staat voor Subsidieregeling kwaliteitsimpuls natuur en landschap provincie Drenthe. Dit doen we samen en regelmatig ook op initiatief van de landbouw vanuit de 'Bundel Natuur'.

De 'Bundel Grond' vormt een cruciaal onderdeel, want de beschikbaarheid van grond is essentieel om het NNN in te kunnen richten. Uitgangspunt hierbij is dat Prolander gronden aankoopt op basis van vrijwilligheid. Ruilgrond is de basis om de als natuur begrensde grond van functie te kunnen laten veranderen en vervolgens in te richten en tegelijkertijd de landbouw perspectief te bieden door de landbouwstructuur te verbeteren. De ambitie is om in het kader hiervan in 2024 1.100 hectare te realiseren. Op de huidige grondmarkt is het noodzaak samen met de provincie en gebiedspartners de maximale creativiteit op te zoeken. In samenspraak met de provincie blijft Prolander zoeken naar meekoppelkansen met het Programma 'Toekomstgerichte landbouw' van de provincie.

Namens de provincie heeft Prolander de ambitie om in de periode 2024-2027 circa 3.000 hectare NNN te realiseren, hiervan staat voor 2024 ruim 400 hectare gepland. In totaal investeren we in 2024 bijna 36 miljoen in het landelijk gebied van Drenthe. Voor een deel van deze investeringen worden (Europese) subsidiemiddelen benut, zoals EU-POP3, EU-LIFE en naar verwachting ook weer EU-INTERREG (onder andere in De Hunze). Door Prolander worden de middelen aangevraagd en worden de naleving van de subsidievoorwaarden, correcte verantwoording en declaraties verzorgd.

Leeswijzer

De plannen per deelprogramma worden in hoofdstuk 2 omschreven. In hoofdstuk 3 worden de doelstellingen en ambities concreet in getallen toegelicht, het gaat hierbij vooral om de in te richten hectares, oppervlakte SKNL en de te verwerven en te ruilen hectares, alles voor de jaren 2024 tot en met 2027. Hoofdstuk 4 geeft op deelprogrammaniveau een toelichting op de benodigde arbeidsinzet in uren. De financiering van inrichting en grond (euro's) wordt in hoofdstuk 5 toegelicht.

2. Drenthe: de deelprogramma's en bundels

In dit hoofdstuk wordt op hoofdlijnen de opdracht voor 2024 toegelicht, met een doorkijk tot en met 2027. Deze worden toegelicht aan de hand van de indeling van het Programma Natuurlijk Platteland in acht deelprogramma's (zie kaart) en enkele opdrachtbundels. In overleg met de provincie is ingaande 2023 deelprogramma Reest ondergebracht bij Zuidwest en Nieuwe Drostendiep bij Bargerveen. Voor de beekdal-deelprogramma's zoals Drentsche Aa en Hunze geldt dat tot meer dan 20 deelgebieden worden onderscheiden, maar ook in Noordwest, Zuidwest en Oude Diep worden grotere aantallen deelprojecten onderscheiden. In het kader van deze PPO-hoofdtekst wordt slechts een deel daarvan belicht.

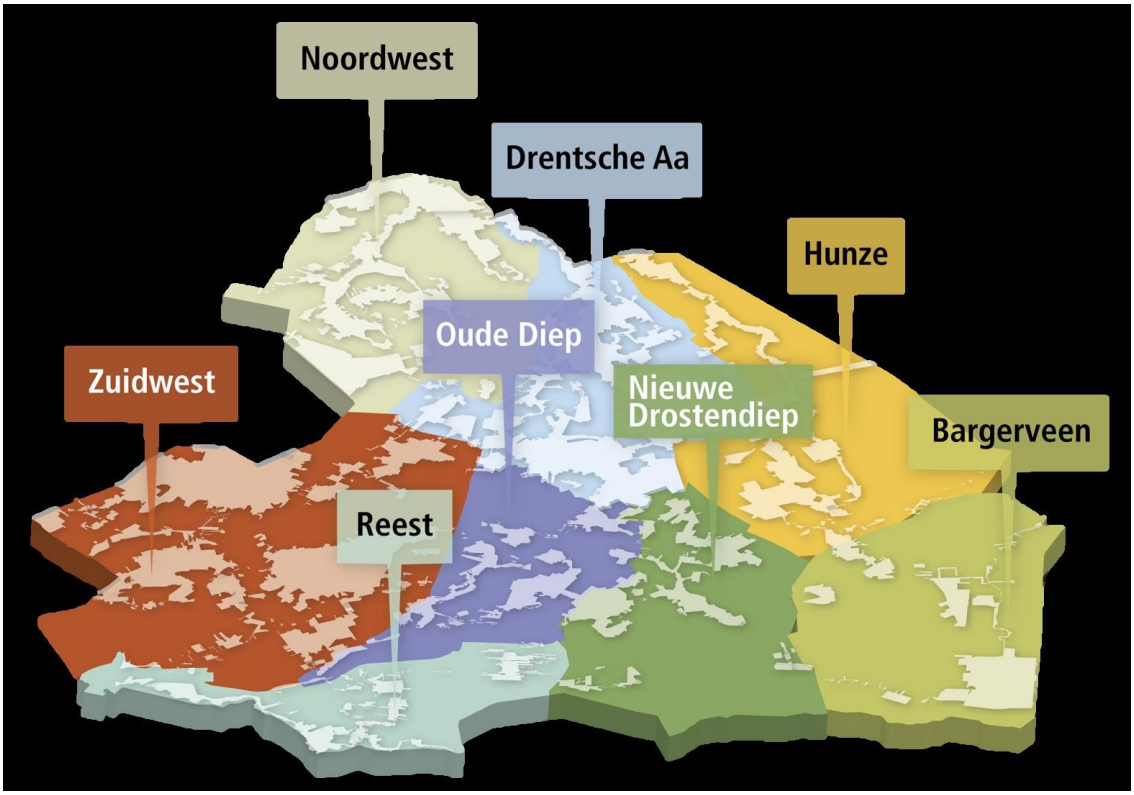

Figuur 1. De grenzen van de acht Drentse deelprogramma's

2.1. Deelprogramma Drentsche Aa

Het uiteindelijke doel in dit best bewaarde beek- en esdorpenlandschap van West-Europa, is de realisatie van een klimaatbestendig en robuust natuurlijk beekdalsysteem, verweven met landbouw en geschikt voor recreatie en drinkwaterwinning. Vanuit de NNN-opgave is voorzien dat in totaal bijna 1.000 hectare wordt omgevormd naar natuur en dat op bijna 2.000 hectare inrichtingsmaatregelen worden uitgevoerd, meestal gericht op vernatting van het beekdal. Prolander is aan de slag met een breed scala aan deelgebieden en onderwerpen.

In 2024 starten we na een lange periode van voorbereidingen in verschillende deelgebieden met de uitvoering. Dat geldt bijvoorbeeld voor de deelgebieden Geelbroek, Roodzanden en Grote Spelden. Ook bij de zwemplas bij het Zeegserloopje verwachten we in 2024 te kunnen starten met de uitvoering. Het doel is om deze werkzaamheden in 2025 af te kunnen ronden.

2.2. Deelprogramma Noordwest Drenthe

Doel van deelprogramma Noordwest Drenthe is met name het systeemherstel in de verschillende deelgebieden.

In 2023 is gestart met de Kop van Drenthe. De Kop van Drenthe is het gebied van het Eelder- en Peizerdiep systeem, grofweg gelegen tussen het Fochteloërveen en de Onlanden. Binnen het gebied van de Kop van Drenthe spelen veel opgaven. Opgaven op het gebied van water, natuur, landbouw, klimaat en bebouwde omgeving vragen om een integrale visie. De samenhang tussen deze thema's maakt het wenselijk om met de partijen tot een gezamenlijk toekomstperspectief te komen. De verwachting is dat het visiedocument met uitvoeringsprogramma in 2024 kan worden opgeleverd.

Rondom het Peizerdiep en Broekenloop wordt gewerkt aan het hydrologisch herstel van de beeksystemen. Voor Peizerdiep betekent dit dat er in 2024 wordt gewerkt aan voorlopige ontwerpen voor de deelgebieden Stenhorsten en Weehorst. In Broekenloop starten we met de uitvoering. In het Natura2000-gebied Fochteloërveen staan de instandhoudingsdoelen onder druk, onder andere door lekkende kades.. In het kader van Programma Natuur zal Prolander in 2024 een noodzakelijke eco-hydrologische systeemanalyse opleveren.

2.3. Deelprogramma Hunze

In de Hunze werken we aan een samenhangend beeksysteem. Om dat te kunnen bereiken, is een integraal plan opgesteld voor verbetering van de natuurinrichting, landbouwverkaveling, de waterberging en de waterbeheersing. Ook de waterkwaliteit en een veilige drinkwaterwinning krijgen aandacht. Tot slot worden maatregelen gecombineerd met recreatieve doelen, zodat de beleving van het beekdal wordt vergroot. Op basis van dat plan zal tussen 2024 – 2027 ruim 300 hectare worden ingericht (natte natuur, moerassen, gras- en hooilanden).

In 2024 zal ruim 21 ha ingericht worden opgeleverd in de deelgebieden Annermoeras – Zuidbroeken en Annerveensche Lenten. In Noordma en Wolfsbarge wordt nog eens 68 ha opgeleverd. Voor de deelgebieden Bronnegermaden, Zoersche Landen, Boermastreek, Schaangedennen en Buinerveld worden na afronding van de inrichtingsplannen definitieve ontwerpen en bestekken opgeleverd.

2.4. Deelprogramma Zuidwest Drenthe

Zuidwest Drenthe is een deelprogramma met drie grote samenhangende Natura 2000-gebieden: het Drents-Friese Wold, het Holtingerveld en het Dwingelderveld. Rondom deze grote natuurkernen liggen waardevolle natuurgebieden: Hijkerveld, het beeksysteem van de Vledder- en Wapserveensche Aa en het beeksysteem van Oude Vaart en Wold Aa.

In de periode 2024-2027 zal in Zuidwest Drenthe 464 ha nieuwe natuur worden ingericht, voor 2024 staat hiervan 151 ha gepland. In 2024 wordt het werk in de Vledder Aa aanbesteed en starten de werkzaamheden. Deze maatregel in het kader van het Uitvoeringsprogramma Natuur zal in 2025 worden opgeleverd. De werkzaamheden in Leggelderveld en Ootmaanlanden-Koningschut worden in 2024 afgerond.

2.5. Deelprogramma Oude Diep

Na uitvoering van het deelprogramma Oude Diep heeft dit beekdallandschap in het ‘hart’ van Drenthe een klimaatbestendig beeksysteem waarbij bron, bovenloop en benedenloop weer één geheel vormen, waarin de unieke natuurwaarden in de Natura-2000 gebieden Mantingerzand en Mantingerbos voor de toekomst veiliggesteld zijn.

In de periode 2024-2027 zal in het Oude Diep 327 ha nieuwe natuur worden ingericht. In 2024 ligt de nadruk van het werk op het Mantingerzand en Scharreveld. Voor Mantingerzand worden vergunningen aangevraagd en wordt de eerste fase aanbesteed met het oog op een start van de uitvoering in 2025. Net als in andere deelgebieden is voor de uitvoering van dit werk de beschikbaarheid van gronden van cruciaal belang. Voor Scharreveld werken we aan inrichtingsplannen zodat ook daar de werkzaamheden in volgende jaren kunnen starten. De werkzaamheden in Lageveen zullen in 2024 al kunnen worden opgeleverd en afgerond.

2.6. Deelprogramma Bargerveen en Nieuwe Drostendiep

In deelprogramma Bargerveen worden rond het Natura2000-gebied bufferzones gerealiseerd voor verbetering van de hydrologische situatie in dit unieke hoogveengebied. Rondom het Bargerveen worden buffers aangelegd die moeten voorkomen dat het Bargerveen leegloopt en het hoogveengebied verloren gaat. De ambitie is om in dit gebied in de periode 2024-2027 522 hectare nieuwe natuur in te richten.

In 2024 zijn we aan het werk in Buffer Zuid. In 2023 is gestart met het verleggen van de Stheemanstraat. Dit werk wordt in 2024 opgeleverd. Het deelbestek voor inrichting zal ook worden opgeleverd met het doel om in 2025 te kunnen starten met de uitvoering van het werk. In 2024 staat ook de uitvoering van werkzaamheden in Oosteindsche Veen op de planning. De aanbesteding voor dit werk is eind 2023 gestart, maar niet geheel zonder risico’s: om te kunnen voldoen aan stikstofnormen wordt ingezet op het deels emissiearm uitvoeren van het werk. Uit een marktconsultatie in het kader van deze aanbesteding blijkt dat dit een haalbare maar wel ambitieuze doelstelling is.

2.7. Bundel Natuur

In de Bundel Natuur zijn onder andere de werkzaamheden voor Natura2000 en Subsidieregeling Kwaliteitsimpuls natuur en landschap (SKNL) opgenomen die Prolander voor de provincie uitvoert. Provincie Drenthe is beleidsmatig verantwoordelijk voor de instandhoudingsdoelen voor veertien Drentse Natura2000-gebieden en Prolander levert daarvoor inzet voor de actualisatie van de beheerplannen en verschillende monitoringsactiviteiten. Via de SKNL worden de subsidiëring van afwaardering van landbouw naar natuur, inrichting van particuliere terreinen, de

uitvoering van Natura2000 herstelmaatregelen en Programma Natuur eerste fase maatregelen door terreinbeheerders uitgevoerd. Prolander begeleidt en adviseert over deze aanvragen.

Voor Natura2000 werkt Prolander aan de volgende onderdelen:

- Actualisatie van de Natura2000 beheerplannen
- Habitattypenkaarten
- Veldbezoeken
- GIS-databeheer
- Voortgangsrapportage natuurherstelmaatregelen
- Uitvoering Natura2000 onderzoeksopgaven.

Op het gebied van de SKNL gaat het om:

- Het begeleiden van aanvragers en het adviseren over aanvragen (particulier) natuurbeheer
- Begeleiding uitvoering natuurherstel- en beheermaatregelen voor Natura2000 en Programma Natuur.
- Voorbereiding, technische hulp en controle databeheer SNL-monitoring natuurkwaliteit

Tot slot wordt binnen deze bundel gewerkt aan de jaarlijkse Voortgangsrapportage Natuur (VRN). Dit betreft het verzamelen en rapporteren over de voortgang van de verwerving, inrichting en beheer van het NNN.

2.8. Bundel Grond en kavelruil

Om de provinciale doelen en ambities te kunnen realiseren en koppelkansen te kunnen benutten, is het nodig om over gronden te kunnen beschikken. Insteek daarbij is dat de landbouwkundige structuur en de natuur allebei robuuster worden gemaakt. Voor het tijdig realiseren van de opgaven is het tempo van het beschikbaar komen van de gronden één van de belangrijkste factoren. Het is pas mogelijk inrichtingsmaatregelen uit te voeren als een samenhangend areaal landbouwgronden beschikbaar is voor inrichting. Het realiseren van de grondopgave voor het PNP gebeurt op basis van vrijwilligheid en is onderdeel van de integrale gebiedsprocessen die worden aangestuurd in de deelprogramma’s.

In de Bundel Grond zijn de werkzaamheden op strategisch, provinciaal niveau vastgelegd. De kern is regie op grond. Dit wordt bereikt door actuele deelstrategieplannen (DSP) voor alle deelprogramma's, een meerjarige verkoopstrategie met daaraan gekoppeld verkooptranches en een exploitatieplan. Hiermee samenhangend wordt een actueel overzicht van de benodigde investeringen en grondvoorraad (het investeringskrediet grondbezit Landelijk Gebied) bijgehouden. De grondopgave is cruciaal om de doelen van het Programma Natuur, eerste fase en het PNP te halen. De doorontwikkeling van het grondbeleid en de beschikbare instrumenten zijn in de Bundel Grond opgenomen. De inzet van grond voor het Drents Programma Landelijk Gebied (DPLG) is apart geraamd (zie ook hst. 2.9).

De werkzaamheden voor grondzaken, de centrale regie op grond en de grondvoorraad vallen onder de verantwoordelijkheid van de coördinator grond van de provincie waarbij de strategisch adviseur grond van Prolander adviseert. Deze strategische sturing en de centrale regie hebben betrekking op de volgende zaken:

- Overzicht/afstemming/ontwikkeling DSP's
- exploitatieplan
- investeringskrediet grondbezit Landelijk Gebied
- liquiditeit prognose
- inzicht aan- en verkopen (incl. pijplijn)
- doorontwikkeling beleid/instrumenten
- adviesrol voor grondaspecten in deelprogramma's
- Uitvoering bronmaatregelen stikstof
- Uitvoering aanpak Piekbelasting

Planmatige kavelruil

De aanpak met planmatige kavelruil is in Drenthe al jaren zeer succesvol. De ambitie voor 2024 is om 1.100 ha te realiseren. Met kavelruil wordt op een kosteneffectieve manier een bijdrage geleverd aan de verbetering van de landbouwstructuur. Nieuwe ontwikkelingen in de landbouw zorgen er voor dat dit ook in de toekomst nodig blijft. Het aankopen van gronden en het opsplitsen van bedrijven die beëindigen, zorgt voor een verslechtering van de landbouwstructuur. Planmatige kavelruil zorgt voor het tegengaan van deze 'slijtage' en het verbeteren van de lokale landbouwstructuur. Daarnaast levert planmatige kavelruil een belangrijke bijdrage aan de realisatie van andere beleidsopgaven, waaronder de realisatie van het NNN, wateropgaven, bevordering van de verkeersveiligheid en milieuwinst.

Voor de periode 2023 t/m 2025 heeft Prolander namens de provincie Drenthe een POP aanvraag ingediend voor het beschikbaar krijgen van subsidie voor het instrument planmatige kavelruil. Tevens wordt onderzocht of binnen de huidige POP-verordening een beleidswijziging in te zetten is, waardoor bijvoorbeeld kavelinrichtingswerken, extensievere landbouw en agrarische structuurverbetering rondom de huidige natuurgebieden gefaciliteerd kunnen worden.

Tijdelijk handelingskader

Ruilingen zijn een belangrijk instrument in onze gebiedsprocessen. Op dit moment hebben we te maken met het tijdelijk handelingskader grond. Op grond van dit handelingskader zijn alleen ruilingen mogelijk als er sprake is van 'no regret': om te voorkomen dat we terug moeten komen op bestaande afspraken, moet het op voorhand duidelijk zijn wat de gebruiksmogelijkheden van nieuwe locaties zijn en blijven met het oog op het DPLG. Dit gaat mogelijk ten koste van de voortgang op de reguliere opgave.

2.9. Drents Programma Landelijk Gebied

In de zomer van 2022 werd het Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG) vastgesteld. In het kader hiervan werkt de provincie aan het Drents Programma Landelijk Gebied (DPLG). De ambitie is om het DPLG eind 2024 vast te stellen.

Op 18 juli 2023 heeft de provincie in het kader van het DPLG een viertal maatregelpakketten 2024/2025 ingediend bij het rijk. De maatregelpakketten worden in het voorjaar van 2024 verder geconcretiseerd. In de loop van de zomer van 2024 wordt duidelijk welke middelen hiervoor beschikbaar komen vanuit het rijk. In de processen voor de totstandkoming van het DPLG en de

definitieve maatregelpakketten zal Prolander kennis over grond, gebieden, gebiedsprocessen en uitvoering inbrengen en meedenken over de strategie om te komen tot een uitvoerbaar DPLG. In de eerste helft van 2024 zal een opdracht voor de uitvoering van de maatregelpakketten in aanvulling op deze PPO worden vastgelegd.

Grond vormt een uitzondering op de start van uitvoering van het DPLG. De uitvoering is hier al in 2023 gestart met de aanpak voor piekbelasters en in lopende grondtransacties in het kader van DPLG. Deze inzet loopt door in 2024. De gevraagde inzet voor grond op het DPLG kan gaan concurreren met de benodigde inzet voor de bestaande opgave PNP. Als hier sprake van is, treden Prolander en provincie met elkaar in overleg.

Het DPLG is van grote invloed op het werk van Prolander. Alhoewel de feitelijke uitvoering voor het grootste deel van de opgaves die voortvloeien uit het DPLG na 2024 starten, is het effect van het DPLG nu al merkbaar in de bestaande opgave PNP en PN. Onzekerheid over de consequenties van het DPLG zorgt voor terughoudendheid bij grondeigenaren en gebiedspartners.

2.10. Advisering en programmering

Jaarlijks verzorgt Prolander de planning van activiteiten, resultaten en mijlpalen, de programmagelden en de ureninzet in de PPO. Ook levert Prolander de daarbij horende verantwoordings-rapportages (PPOV). Maandelijks worden voor de provincie financiële overzichten gemaakt (PMV). Ook wordt geadviseerd en ondersteund bij de provinciale jaarrekening en accountantscontrole. Daarnaast zijn er voortgangsoverleggen en advisering op programmaniveau en worden maandrapportages geleverd.

Onder ‘programmering’ valt ook het ontwikkelen van onze professionaliteit en deskundigheid waarin we ook samen optrekken met de provincie. Advisering in bijvoorbeeld de vraagstukken rond het Drents Programma Landelijk Gebied en (de tweede fase van) het landelijke Uitvoeringsprogramma Natuur valt ook binnen deze uren. Met de groei van het programma en daarmee ook de omvang van de organisatie wordt de aansturing van het programma complexer en groter.

3. Doelstellingen en ambities

De hoofdopgave van Prolander is het opleveren van ingerichte hectares natuur binnen het NNN. Ook in 2024 zet Prolander hier vol op in, dit vertaalt zich in een hoge ambitie voor hectares in te richten grond. In onderstaande tabel zijn de te realiseren prestaties voor de periode 2024 – 2027 per thema weergegeven welke grotendeels Prolander opdrachten worden gerealiseerd maar ook via SKNL en derde partijen.

Beleidsprestatie	Ambitie 2024-2027	Verwachting 2024	Verwachting 2025	Verwachting 2026	Verwachting 2027
NNN aankopen	979	212	321	220	226
NNN SKNL	142	76	24	23	19
NNN verkopen	*pm*				
Ruilgrond aankopen	1.101	485	280	259	77
Ruilgrond verkopen	1.477	253	365	368	491
Stikstof aankopen					
Stikstof verkopen	30		15	15	
PPLG aankopen	*pm*				
PPLG verkopen	*pm*				
NNN inrichting	2.997	328	902	1.033	734
Landbouwstructuur verbeteren	3.300	1.100	1.100	1.100	

NNN inrichting per programma via Prolander	Ambitie 2024-2027	Verwachting 2024	Verwachting 2025	Verwachting 2026	Verwachting 2027
Drentsche Aa	1.073	66	415	337	255
Noordwest	295	25	147	123	
De Hunze	316	87		79	150
Zuidwest De Reest	464	151	215	86	13
Oude Diep	327		87	123	117
Bargerveen Nieuwe Drostendiep	522		38	285	199
Totaal	**2.997**	**328**	**902**	**1.033**	**734**

Met de voor de periode 2024 tot 2027 opgenomen ambitie van 2997 ha ingerichte NNN, resteert na 2027 een opgave van 752 ha. Van de oorspronkelijke opgave is 71 hectare aangemerkt als moeilijk te realiseren (zie bijlage 1).

Vóór ingericht kan worden, is het nodig dat de grond daarvoor beschikbaar is. Dat is te realiseren door particulier beheer via de regeling SKNL, via kavelruilen en via aankopen. De prognoses voor de aan- en verkopen zijn gebaseerd op een inmiddels provincie-dekkende beschikbaarheid van zogenaamde Deelstrategieplannen (DSP's) die in samenspraak van 'inrichting' en 'grond' en afgestemd met de provincie zijn opgesteld. De grondslag zijn relatief gedetailleerde beelden van nut en noodzaak van aankopen alsmede een tijdlijn. Vanzelfsprekend neemt de onzekerheids-

marge in de tijd verder toe, en de resultaten kunnen zowel naar boven als naar beneden afwijken op basis van de grondmobiliteit.

Prolander heeft te maken met omstandigheden waar slechts deels op is te anticiperen of invloed op is uit te oefenen. Vanuit professioneel opdrachtnemerschap en in overleg met de provincie spant Prolander zich maximaal in naar grondeigenaren om de gestelde doelen te halen via deelname aan particulier beheer, ruil of verkoop. Maar soms zijn er onverwachte bezwaren vanuit de directe omgeving. Ook de onzekerheid die voortvloeit uit de DPLG opgave speelt een rol: voor verkopen en verplaatsingen is duidelijkheid nodig over de mogelijkheden voor de landbouw. Dit is ook vastgelegd in het tijdelijk handelingskader grond. Het vinden van gedragen oplossingen is daarmee een belangrijk speerpunt. Dat geldt voor de plannen die worden gemaakt, maar ook voor individuele situaties. Het besluit om wel of niet deel te nemen, te ruilen of te verkopen, is uiteindelijk aan de betreffende grondeigenaar. Vandaar dat de oppervlaktes in de tabel geen resultaatverplichting kunnen zijn.

De Mijlpalen per deelprogramma/bundel voor 2024 staan vermeld in bijlage 1.

4. Arbeidsinzet

Uitgangspunt is dat Prolander jaarlijks 53.850 uur menskracht beschikbaar heeft voor haar werkzaamheden in Drenthe. Vanaf 2024 komt daar structureel 1.300 uur bij voor SNL.

Een tweede ‘bron’ van uren is de capaciteit voor de eerste fase van het Uitvoeringsprogramma Natuur (PN), wat voor de periode 2022 tot en met 2024 zorgt voor een grote ‘extra’ vraag en dito capaciteit. De eerste fase PN zal worden gevolgd door een tweede fase, deze fase wordt nu voorbereid. In de urenramingen gaan we uit van een voortzetting van de uren die beschikbaar zijn gesteld voor de eerste fase.

In het kader van het DPLG zijn in 2022 extra uren beschikbaar gesteld door de provincie om zo de organisatie voor te kunnen bereiden op de verwachte groei van de opgave. Een deel van deze extra uren is ingevuld en wordt op dit moment nog ingezet voor de reguliere opgave. Vanuit deze positie wordt het straks mogelijk om de kennis over uitvoering en gebieden in te zetten voor het DPLG.

De afgelopen jaren heeft de provincie ingezet op versnelling van de opgave PNP waardoor Prolander kon opschalen en meer gebieden tegelijkertijd kan oppakken. Hierdoor wordt aan bijna ieder deelgebied gewerkt. Deze versnellingsuren lopen na 2023 af. Om ‘de vaart er in te houden’ heeft de provincie aangegeven dat de uren ook voor 2024 kunnen worden ingezet voor de PNP opgave.

Programma / bundel	Uren 2024	Uren 2025	Uren 2026	Uren 2027
Drentse Aa	16.666	18.091	14.989	13.494
Noordwest	8.270	5.695	5.045	4.520
De Hunze	10.565	10.465	10.465	10.465
Zuidwest	12.820	13.445	12.315	11.115
Oude Diep	10.050	8.855	8.185	6.125
Bargerveen Schoonebeek	8.741	10.566	10.719	9.672
Bundel Grond (incl planmatige kavelruil)	9.758	9.758	9.758	9.758
Bundel Natuur	12.170	11.590	11.590	11.590
Advisering en Programmering	3.236	3.236	3.236	3.236
DPLG (programmering en grond)	3.760	pm	pm	pm
Ruimte voor groei extra opgave DPLG #	*9.000*	pm	pm	pm
Totaal	**105.036**	**91.701**	**86.302**	**79.975**

 # afhankelijk van slaging werving personeel

Dekking	2024	2025	2026	2027
Standaard Prolander uren	55.150	55.150	55.150	55.150
Programma Natuur	18.200	18.200	18.200	18.200
Programma Natuur grond extra buitenste schil	4.000	4.000	4.000	4.000
DPLG	16.900	16.900	16.900	16.900
Piekbelasters	300			
Verlenging inhuur (versnelling PNP)	10.619	pm	pm	pm
Totaal dekking uren	**105.169**	**94.250**	**94.250**	**94.250**
Over/-tekort	**134**	**2.549**	**7.948**	**14.275**

In de tabel is te zien hoe de opdrachten zich over de deelprogramma's en bundels ontwikkelen in de komende jaren. Met de komst van het DPLG zal de opgave voor Prolander naar verwachting verder groeien. Prolander bereidt zich hier op voor. De opgave die op ons afkomt, zal steeds concreter worden, en vraagt in de voorbereiding al extra inzet van bijvoorbeeld projectleiders die ook volop werken aan de bestaande opgave.

Als de DPLG opgave in de loop van 2024 concreter wordt, dan wordt ook duidelijk wat dit concreet voor Prolander betekent en welke uitbreiding van de organisatie hiervoor nodig is. Dit kan deels gedekt worden uit de 16 fte die Drenthe hiervoor eerder beschikbaar heeft gesteld. In aanvulling op de 16 fte voorzien we dat in 2024 al extra capaciteit nodig zal zijn voor het voorbereiden van de organisatie op de extra opgave na vaststelling van het DPLG, zoals een teammanager, een recruiter en een contractmanager.

In algemene zin moet nog een 'disclaimer' worden vermeld omdat het in de huidige arbeidsmarkt niet eenvoudig is om het benodigde personeel te werven. Bij uitbreidingen van de opdracht is er dan ook voldoende tijd nodig om mensen aan te trekken. Vanzelfsprekend zetten we daar vol op in maar garanties zijn er niet. Ook bij vervanging bij ziekte en bij vertrek van zittende medewerkers moeten we rekening houden met de huidige arbeidsmarkt. Zo nodig treden we in overleg met de provincie over oplossingen.

In bijlage 6 is een detailoverzicht beschikbaar over de in 2024 gevraagde uren versus de dekking vanuit beschikbare budgetten en nog toe te zeggen middelen, onder andere voor de verlenging jaarlijkse inhuur.

5. Financiering inrichting en grond

In dit hoofdstuk wordt een overzicht gegeven van de benodigde financiële middelen voor het bereiken van de in hoofdstuk 2 genoemde prestaties. De middelen zijn verdeeld in de kosten, baten en de financiering vanuit de provincie.

In de tabellen hieronder is te zien dat Prolander in totaal namens de provincie in 2024 bijna 37 miljoen in het landelijk gebied van Drenthe investeert. Er is ruim € 14,8 miljoen begroot voor lasten bij grondaankopen. Tegenover de investeringen staat in 2024 ruim € 13 miljoen aan opbrengsten uit bijdragen aan de inrichtingsprojecten vanuit vooral waterschappen, gemeenten en Europese subsidies, en pachtinkomsten. De verwachting is dat bijna 7 miljoen baten uit grondverkopen wordt gerealiseerd in 2024. De projectgelden zijn gesplitst in lopende financiering en nieuwe, bestuurlijk nog te verstrekken financiering.

De ramingen passen bij de fase waarin we voor de inrichting van NNN richting uitvoering gaan. Desondanks zijn de ramingen ambitieus: Prolander zal alles in het werk stellen om de doelen te realiseren, maar is daarvoor afhankelijk van omstandigheden die niet altijd binnen onze invloedssfeer liggen. In de maandelijkse rapportages houden we de vinger aan de pols ten aanzien van de voortgang.

PPO	Lasten	Baten	Voorraad
Grond	€ 14.844.700	€ 6.973.313	€ 37.686.863
Programma's	€ 36.965.677	€ 13.383.368	
Totaal	€ 51.810.377	€ 20.356.681	€ 37.686.863

Projectgelden (incl PN)			Lasten				Baten			
Programma	Financiële status	Totaal investering 2024-2027	2024	2025	2026	2027	2024	2025	2026	2027
Drenthe Drentsche Aa	Lopend	7.013.746	2.775.486	2.824.666	1.365.095	48.500	4.676	1.839.305	398.268	
	Nieuw	10.585.570	647.114	3.367.399	5.101.057	1.470.000				
Totaal Drenthe Drentsche Aa		17.599.316	3.422.600	6.192.065	6.466.152	1.518.500	4.676	1.839.305	398.268	
Drenthe Noordwest	Lopend	3.700.238	1.103.225	464.363	1.653.041	479.609	496.406		1.100.000	
	Nieuw	2.190.000	275.000	1.275.000	565.000	75.000				
Totaal Drenthe Noordwest		5.890.238	1.378.225	1.739.363	2.218.041	554.609	496.406		1.100.000	
Drenthe De Hunze	Lopend	12.744.123	6.863.562	2.693.618	1.276.942	1.910.000	5.390.260	1.500.000		
	Nieuw	375.000	65.000	90.000	110.000	110.000				
Totaal Drenthe De Hunze		13.119.123	6.928.562	2.783.618	1.386.942	2.020.000	5.390.260	1.500.000		

Projectgelden (incl PN)			Lasten				Baten			
Programma	**Financiële status**	**Totaal investering 2024-2027**	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**
Drenthe Zuidwest	Lopend	18.004.212	9.528.177	5.497.544	2.131.857	846.634	4.991.481	2.000.000	292.660	
Totaal Drenthe Zuidwest		18.004.212	9.528.177	5.497.544	2.131.857	846.634	4.991.481	2.000.000	292.660	
Drenthe Oude Diep	Lopend	8.052.410	790.867	2.497.634,50	4.014.637	749.272	362.971	2.002.520	1.058.900	
	Nieuw	40.000	10.000	10.000	10.000	10.000				
Totaal Drenthe Oude Diep		8.092.410	800.867	2.507.635	4.024.637	759.272	362.971	2.002.520	1.058.900	
Drenthe De Reest	Lopend	90.000	90.000							
Totaal Drenthe De Reest		90.000	90.000							
Drenthe Bargerveen	Lopend	38.726.923	11.770.869	15.818.578	11.137.476		517.574	199.343	433.484	
	Nieuw	478.000	119.500	119.500	119.500	119.500				
Totaal Drenthe Bargerveen		39.204.923	11.890.369	15.938.078	11.256.976	119.500	517.574	199.343	433.484	
Bundel Natuur	Lopend	68.795	68.000	795						
Totaal Bundel Natuur		68.795	68.000	795						
Bundel Landbouw	Lopend	821.497	425.000	322.497	74.000		375.000	272.497	74.000	
Totaal Bundel Landbouw		821.497	425.000	322.497	74.000		375.000	272.497	74.000	
Bundel Grondzaken	Lopend	107.877	107.877							
	Nieuw	5.701.000	2.326.000	1.281.000	1.116.000	978.000	1.245.000	1.000.000	750.000	750.000
Totaal Bundel Grondzaken		5.808.877	2.433.877	1.281.000	1.116.000	978.000	1.245.000	1.000.000	750.000	750.000
Eindtotaal		**108.699.391**	**36.965.677**	**36.262.594**	**28.674.604**	**6.796.515**	**13.383.368**	**8.813.665**	**4.107.311**	**750.000**

Middelen Grond									
		Aankopen				Verkopen			
Soort	**Jaar**	**Lasten**	**Baten**	**Voorraad NNN**	**Voorraad Ruilgrond**	**Lasten**	**Baten**	**Voorraad NNN**	**Voorraad Ruilgrond**
NNN	2024	13.244.700	0	2.337.300	0	0	0	0	0
Ruilgrond	2024	0	0	0	48.300.000	0	6.973.313	0	-12.950.438
PPLG	2024	pm			pm		pm		pm
NNN	2025	21.057.199	0	3715976,25	0	0	0	0	0
Ruilgrond	2025	0	0	0	26.680.500	0	7.545.234	0	-22.635.703
Stikstof	2025	0			0				-976.337
PPLG	2025	pm			pm		pm		pm
NNN	2026	15.153.311	0	2674113,75	0	0	0	0	0
Ruilgrond	2026	0	0	0	23.985.990	0	3.229.774	0	-33.582.701
Stikstof	2026	0			0				-1.041.863
PPLG	2026	pm			pm		pm		pm
NNN	2027	16.344.913	0	2884396,331	0	0	0	0	0
Ruilgrond	2027	0	0	0	7.487.519	0	2.288.191	0	-52.683.080
PPLG	2027	pm			pm		pm		pm
Sloop gebouwen	2024	1.600.000	0	0	0	0	0	0	0
	2025	1.200.000							
	2026	1.200.000							
	2027	1.200.000							
Eindtotaal		**71.000.123**	**0**	**11.611.786**	**106.454.009**	**0**	**20.036.511**	**0**	**-123.870.121**